

דפי עיון

"ליהודים היתה אורה" אמר רבי יהודה:
אורה - זו תורה.
וכך הוא אומר:
"כי נר מצוה ותורה אור" [מגילה ט"ז]

במפרשים

לזכרה של: אורה מושקוביץ ע"ה
משואות-יצחק

יו"ל ע"י מ. מושקוביץ * משואות-יצחק 79858 ד.ג. שדה-גת * טל': 08-8616173 * פקס: 08-8616174

שנת תשע"ב

פרשת חקת

א. חזקוני

(טז) וכל אשר יגע על פני השרה, הואיל ואין שם אהל אינו מטמא רק במגע. כהלל הרב. שלא האמר מת מיתת עצמו טמא הכתוב, אבל הלל הרב, עצם אדם או קבר, לא יטמא הכתוב, ת"ל: יטמא ז' ימים. או בעצם אדם, מקרא זה מוכיח דלא בעינן כל המת ליטמא במגע. או בעצם אדם או בקבר, החמיר בטומאת אדם על כל טמאות שבעולם לעשותה אבי אבות הטומאה, כדי שלא יהיו בני אדם מצויין אצל מתיהן מתוך הבתן ויצטערו יותר מדאי, או כדי שלא יהו דורשין אל המתים ובעלי אוב. ואף מפני כבוד הבריות החמיר הכתוב על טומאתן, כדי שלא יעשו מעורם נאדות ושטיחים, ומעצמותיהם כלים להשתמש בהם וזהו גנאי לבריות. וכן אמרו רבותינו ז"ל²⁸: מפני מה עור אדם טמא כדי שלא יעשה עור אביו ואמו שטיחין, ומפני מה עצמות אדם טמאין שלא יעשה אדם עצמות אביו ואמו תרודיין, ולפי הבתן טומאתן*.

פרק יט' פסוק טז': *

שאלות

1. מה מחדש פרשנו בקטע הראשון?
2. למה כתוב "כחלל חרב"?
3. מה אנו לומדים מן הנאמר: "כצמ אדם"?
4. פרשנו מרחיב להסביר למה טומאת אדם הנחמרה ביותר, התוכל להסבירו?
5. איך יתכן שאותו צנין צפוי להיות מוכן בשני מובנים קיצוניים שונים?

* * *

ב. ביאור יש"ד.

(כד) יאסף אהרן אל עמיו. אין זה צווי אלא הודעה, כמו ומות צהר, והכוונה שיתקן עצמו למיחה בעליית ההר, והפשטת בגדיו: על אשר מרייתם את פי. מלשון הזה נראה שעשו דבר נגד מה שצוה ה', כי על זה נופלת מליצת המראת פי ה', וההמראה היתה כי השם לזה ודברתם אל הסלע, דהיינו שיפרשו היטב ענין הפלא הזה לעיני העם, והם עשו הפך מזה כמו שפירשנו (לעיל פסוק י"ג), ולכן נקרא שִׁמְרוּ אֶת פִּי ה' לְמִי מוֹרִיבָה. הלמד"ד במקום ב"ת, וענינה בעבור מי מריבה: (כו) והפשיטו. יולא לשני פעולים שהוא אהרן והבגדים, ולכן בל אחרייו שני פעמים מלת אֶת, וכן והלבשתם, כי הכונה והלבשת את הבגדים את אלעזר: את בגדיו. הם בגדי כהונה גדולה שנתרבה בהם אלעזר בנו עתה, והקרוב כי כאשר ירד אהרן מעשות התמיד והקטיר הקטורת והעלה הנרות, העלה אותו משה אל הר ההר כשהיה לבוש בגדי כהונה גדולה, והפשיט אותם מעליו והלבישם את אלעזר: ואהרן יאסף. אחר שתעשה זאת ימות:

פרק כ' פסוקים כד', כו':

שאלות

1. מה מטריד את פרשנו בקטע הראשון ומה בדיוק מצאנו?
2. מה היה המרי צפורה נאשנו?
3. למה כתוב כצמ אדם "את" ומה זה בא להסביר?
4. מה מוסיף פרשנו בביאורו לקטע האחרון?

* * *

ג. מלאכת מחשבת .

פרק כ' פסוק כט':

ויראו כל העדה כי גוע אהרן ויבטו את אהרן שששים יום כל בית ישראל ;
ובמשה לא נאמר ויראו כי גוע משה? וגם אשר לא כתוב בו כל בית ישראל
 אלא ויבטו בני ישראל את משה? ושמה כתוב ויפתו ימי בני אצל משה
 מה שלא כתוב בזהרן? והנכון (א) שהדבר הנראה בפין יפעול בכחו בדמיון האדם
 יותר מהנשמה. ויותר וביותר בנשים וחלוצי הדעה. וכאשר יספחו לנו כותבי הסיפורים
 והקורות. כמו הפס הרבה בכה בראותם דמות ארון מת או תמונת דבר הנראה
 יעיר הרחמנות. והריגת קסר הראשון לא פעל כל כך בדמיון בני רומי כאשר
 עשה מראה בגדיו מתגולל בדם הראוס אוהבו בקהל ומשא כל העדה ויפתו קולם
 לרדוף ולהשמיד ההורגים. ופירשו חז"ל שהראו מלאכי השרת את אהרן מוטל במטה
 על כן כאשר ראו ישראל בחוש כי גוע אהרן התפעלו חושיהם ביותר עד שבטו אותו
 בלב נשבר ונדכה כל בית ישראל מגדולם ועד קטנם שכבר ידענו שנית ישראל
 דרשוהו חז"ל על הנשים. אמנם במשה שלא ידע איש את קבורתו הנה בטהו כמות
 חנשים מנומדה בפיהם ובשפתם לבד וגם פין ככון עמם. בני ישראל ולא כל בית
 ישראל. ושלישים יום כי כן ימלאו ימי האבל. ובהשלמתם ספו תמו ימי בני אצל
 משה כדרך כל דבר הנעשה לא באמת ובתמים בכל לב וכאשר עבר יומו בטל
 הדבר :

אלות

1. למה אלות שונות ואל פרשנו בראית דבריו, התוכף לפרטן ולחסיכין?
2. פרשנו צונה דבריו אל כל האלות יחד, מהי תשובתו המפורטת?
3. מה ראיה מביא פרשנו מן ההיסטוריה הרומית?
4. האם תיאור הדברים כך הוא לשם או לפני איש אף?

* * *

ד. אור החיים .

פרק כא' פסוק ה':

(ה) ונפשנו קצה וגו'. אולי שהקדושי לצד
 הסבוב של ארץ אדום, וקצה
 נפשם בדרך, חשבו כי זה נקבב לצד היות
 מזונם מהפן ולא מהלקם, והשעם כי משבע
 הולכי דרכים לאכל דבר שהוא קצת קשה
 להתעפל, כי באמצעות ההליכה ממהר
 להתעפל, וכל שנתעפל צריכין למזון פעם
 אחרת ולזה קשה אוכלים לחם הם מתחזקים
 והולכים בכה. מה שאין כן באכילת הפן
 שהוא דבר רותני ותכף מתעפל, וזה יסובב
 שיהיה להם טרח הדרך כי הקטן ריקנית, ולזה
 הקדים הכתוב ואמר לסבב את ארץ אדום וגו'
 וזה סבה להתרששת העם שדברו ואמרו אין
 לחם וגו', ונפשנו קצה בלקם הקלקל פרוש
 שמתקלקל תכף ומיד ואינו שוקה להתעפל.
 ור"ל אמרו (במר"ר פאן) כי המדברים היו
 שיורי העם שנגזרה עליהם גזרה למות במדבר
 שלא היה להם נחת רוח במדבר והיו קצים
 בתוהו, מה שאין כן הנכנסים שהיה להם נחת
 רוח במדבר :

אלות

1. בצט מה קשה לפרשנו כאן ולכן אחש תירוץ?
2. למה המזון האלוקי לא היה טוב להם?
3. מה היתה לפי זה "הסיבה להרששת הצט"?
4. פרשנו נותן פירוש מהפכני למלה: "קלוקל" מה מביאו לכך?
5. לפסוק מי - לדעת חז"ל - היו המתלוננים כאן ולמה?
6. מי ולמה היו אלה שהיתה להם "נחת רוח" במצב?

* * *

חקת

"וישמע הכנעני - מצינו בכיבושי יהושע (יהושע יב יד) מלך ערד אחד, ועוד כתיב במסעות (להלן לג מ) והוא יושב בנגב בארץ כנען, והכתוב לא יקרא ארץ כנען סתם מעבר לירדן מזרחה, כמו שאמר (להלן לד ב) ארץ כנען לגבולותיה.

ועוד, כי היה ראוי שיחלוק משה את ארצו של מלך ערד לאחד משבטי ישראל, והכתוב יספר בכל מקום כי ארץ סיחון ועוג שני מלכי האמורי נתן משה לשני המטות וחצי המטה, ותשעת המטות וחצי המטה לקחו נחלתם אחרי עברם את הירדן בארץ כנען. ואולי נאמר, כי החרימו ישראל את ארצם ולא ישבו בה כלל. ואינו נכון. וכן רש"י מפרש והחרמתי את עריהם (פסוק ב), שהקדיש שללם לגבוה:

והנכון בעיני, כי זה מלך ערד הוא יושב בנגב מעבר לירדן ימה בארץ כנען על יד הירדן בגבול בני יהודה סמוך לחברון שהיא בנגב, ושמע מרחוק בבוא בני ישראל ובא דרך האתרים אל ערבות מואב להלחם עמהם שם, וזה טעם 'וישמע', ולכך ספר הכתוב 'והוא יושב בנגב בארץ כנען' כי בא מארץ אחרת אל מקום ישראל. ונדרו ישראל נדר לה' שאם יתן אותו בידם שיחרימו כל אשר להם לה', וספר הכתוב כי שמע ה' תפלתם ונדרו נדר לה' ושלמו אותו. כי הרגו אותם עתה בימי משה, כמו שצוה (ויקרא כז כט) כל חרם אשר יחרם מן האדם לא יפדה מות יומת, ונתנו כל שללם לאוצר בית ה'.

והשלים עוד בכאן לספר, כי החרימו ישראל גם את עריהם אחרי בואם בארץ כנען אחרי מות יהושע לקיים את נדרם אשר נדרו ויקראו שם הערים חרמה. והוא מה שנאמר בספר שופטים (א טז) ובני קיני חותן משה עלו מעיר התמרים את בני יהודה מדבר יהודה אשר בנגב ערד, ושם כתוב (פסוק יז) וילך יהודה את שמעון אחיו ויכו את הכנעני יושב צפת ויחרימו אותה ויקרא את שם העיר חרמה, ושם נשלם הנדר..

גם נכון הוא לומר, שהחרימו ישראל עתה בימי משה את המלך הזה ואת עמו לפי חרב וקראו שם מקום המלחמה חרמה, ואחרי עברם את הירדן המית יהושע גם את מלך ערד אשר מלך אחרי כן עם מלכי כנען אשר מלכו בימים ההם, ובני יהודה בבאם בעריהם החרימו אותם גם כן וקראו שם הערים חרמה, כי השלימו את נדרם אשר נדרו אבותם 'והחרמתי את עריהם'. ולכך אמר כאן ויקרא שם המקום חרמה, ושם כתוב ויקרא את שם העיר חרמה, שם כל עיר שהיתה ממלך ערד, כי השלימו נדרם והיה שללם מחרמי גבוה. והנה כל הנזכר כאן היה בבת אחת, זולתי שהזכיר 'ואת עריהם' שהיה לעתיד בבואם בעריהם, ולכך אמר והחרמתי את עריהם, ולא אמר אתהם ואת עריהם כי הזכיר הנדר העתיד כי הם במלחמה ימותו ושם יתמו. ולשון הכתוב נאות למה שפירשנו."

אלוה

1. קטע הראשון מצמיד פרשנו את אלוהיו, התוכל להסביר?
2. הרמב"ן - שהכירו היטב את האלוהים של ארץ ישראל - מסביר לדעתו את השתלשלות הדברים, התוכל להבאר?
3. האם "חרם" כולל האמת התושבים ועל ביצור הרכוש או הקדשתו לאלוה, איך זה כולל?
4. פרשנו קובץ כי כל זה קרה פעם אחת רבות מספרות ביניהם, איך ולמה?

* * *